

European Digital Media Observatory

DE LA PANDEMIE LA RĂZBOIUL DIN UCRAINA: UN AN ȘI JUMĂTATE DE COMBATERE A DEZINFORMĂRII

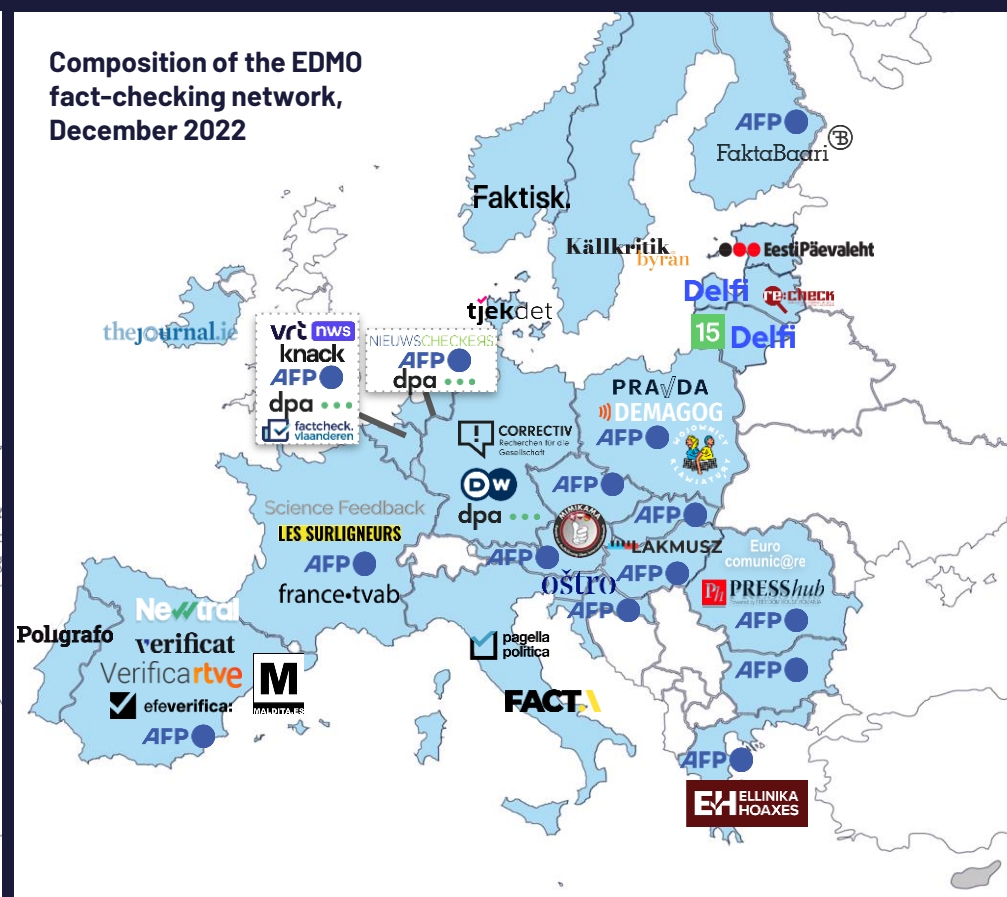
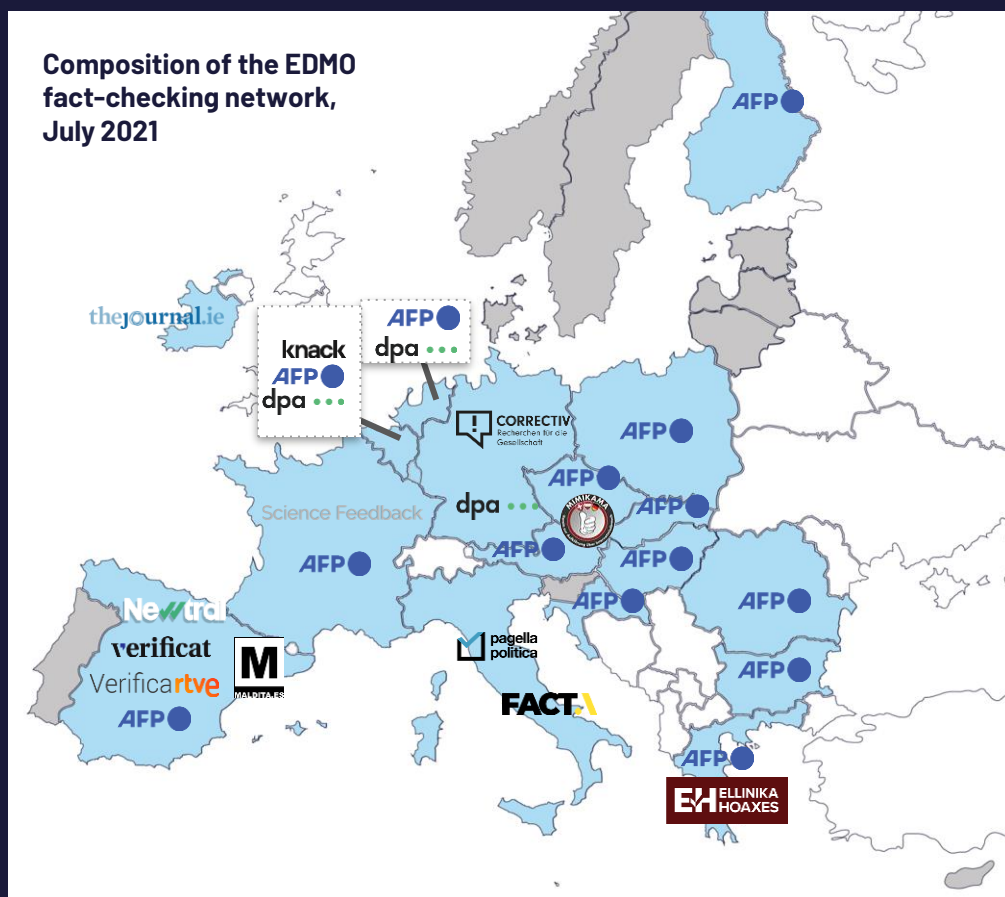
Rezumat ediție specială – Rețeaua de fact-checking EDMO

Publicat în februarie 2023

O REȚEA PUTERNICĂ ȘI ÎN CREȘTERE

Rețeaua de fact-checking EDMO își propune să încurajeze o cooperare mai puternică între **organizațiile europene de fact-checking**, să permită o comunicare rapidă și eficientă între acestea și să producă, datorită eforturilor comune, o varietate de rezultate privind fact-checkingul. Unul dintre principalele sale rezultate a **fost un rezumat lunar privind dezinformarea la nivelul UE**.

Când a fost publicat primul rezumat, în iulie 2021, rețeaua EDMO era formată din 13 organizații de fact-checking, acoperind 18 state membre ale UE. În luna decembrie 2022, rețeaua a crescut la un număr de 37 de organizații de fact-checking, acoperind 25 de state membre ale UE* și Norvegia.

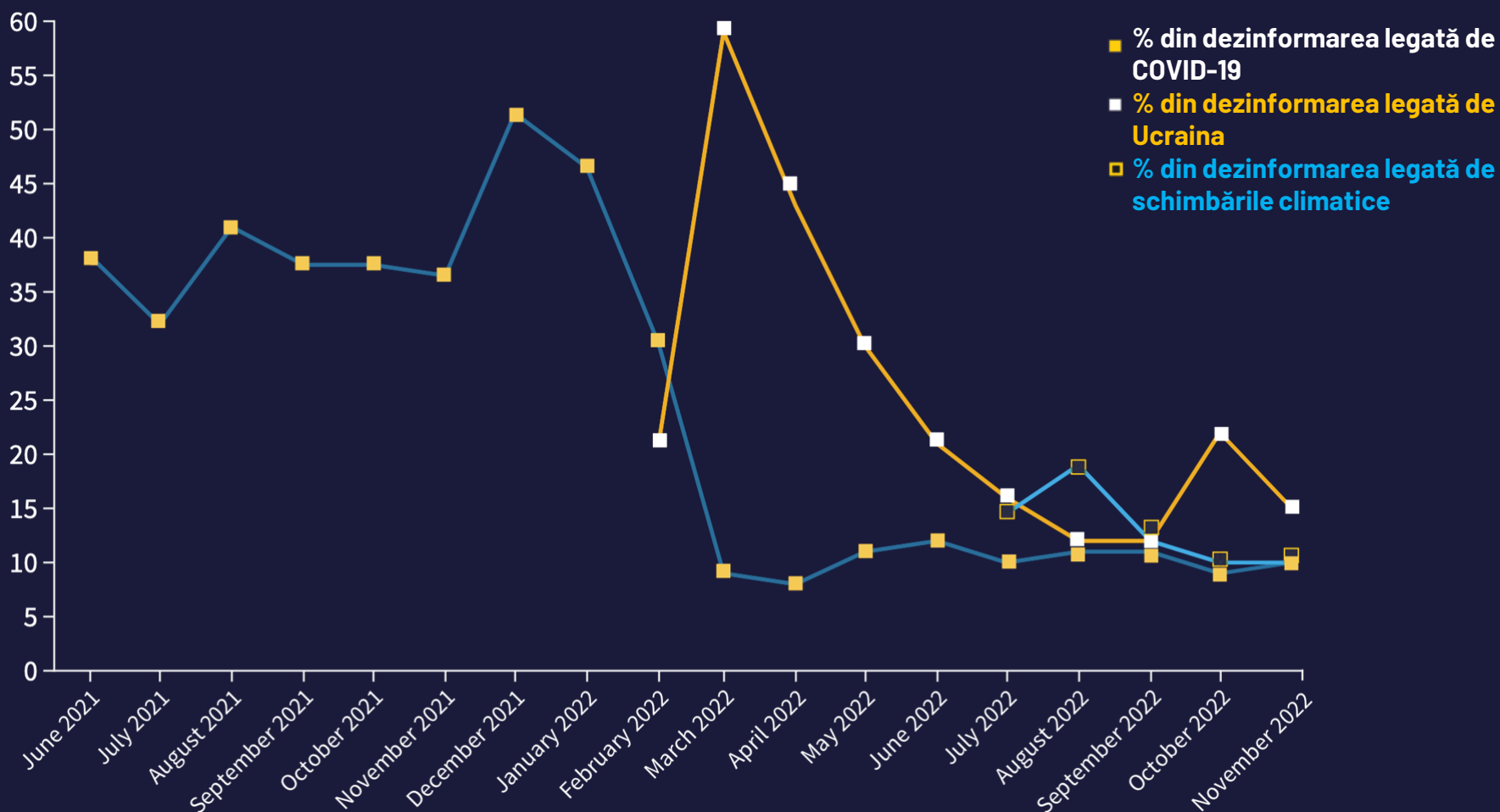

Membrii rețelei sunt solicitați lunar să furnizeze informații despre activitatea lor de fact-checking la nivel național, pentru a identifica narațiunile și tendințele în dezinformare la nivelul UE.

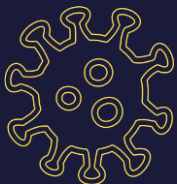
Numărul de respondenți la chestionarul lunar a crescut de la o medie de 11 pentru primele trei rezumate lunare (iulie-august-septembrie 2021) la o medie de 27 în ultimele trei rezumate lunare (octombrie-noiembrie-decembrie 2022).

DEZINFORMAREA ÎN UE: PRINCIPALELE TEME

De la prima publicare, rezumatele lunare EDMO au măsurat ponderea **dezinformărilor detectate despre COVID-19** în total, adică cantitatea totală de articole verificate de membrii rețelei într-o anumită lună. Din februarie 2022, a fost monitorizată **dezinformarea detectată despre războiul din Ucraina**, iar din iulie 2022, de asemenea, **dezinformarea legată de schimbările climatice**.

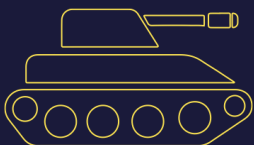

Iunie 2021, Iulie 2021, August 2021, Septembrie 2021, Octombrie 2021, Noiembrie 2021, Decembrie 2021, Ianuarie 2022, Februarie 2022, Martie 2022, Aprilie 2022, Mai 2022, Iunie 2022, Iulie 2022, August 2022, Septembrie 2022, Octombrie 2022, Noiembrie 2022

Dezinformarea legată de COVID-19, de când a început monitorizarea EDMO, a înregistrat cele mai mari procente în decembrie 2021 (51.5% din totalul dezinformărilor detectate) și în ianuarie 2022 (46.5%), în paralel cu valul de iarnă 2022/2023 de cazuri înregistrate în UE.

Dezinformarea pare să fie auxiliară informărilor principale, deoarece aceasta urmează tendințele din mass-media. Deci, într-o perioadă de creștere dramatică a numărului de cazuri de COVID-19, informările publice s-au concentrat pe scară largă asupra pandemiei, iar dezinformarea a fost, la rândul ei, legată de acest subiect.

Dezinformarea legată de Ucraina a fost aproape inexistentă până la începutul războiului, chiar dacă știrile despre concentrările de trupe rusești circulau deja în mass-media în ianuarie-februarie 2022. Începând cu 24 februarie, numărul știrilor false despre Ucraina a crescut vertiginos, iar în martie procentul de dezinformare detectată despre război a atins un nou record printre rezumatele EDMO dedicate unui subiect singular: 59% din totalul dezinformării detectate.

De atunci, procentul a scăzut constant până la sfârșitul verii, atingând punctul cel mai scăzut în septembrie 2022. În octombrie și noiembrie 2022, procentul a început din nou să crească, chiar dacă este departe de nivelurile înregistrate în primele luni de război.

Dezinformarea legată de schimbările climatice nu a atins niciodată nivelurile detectate în cazul dezinformărilor legate de Ucraina și COVID-19, potrivit rezumatelor EDMO. De când EDMO monitorizează subiectul prin rezumatele sale (iulie 2022), acesta nu a depășit niciodată 20% din totalul dezinformărilor detectate. A atins vârful în august 2022, probabil în raport cu valurile de căldură care au lovit Europa în timpul verii, apoi practic s-a înjumătățit ca procent din total. Dar este de remarcat faptul că a existat un subiect constant de dezinformare în UE.

DEZINFORMAREA ÎN UE: PRINCIPALELE TEME

Un aspect comun al dezinformării detectate despre pandemie, despre războiul din Ucraina și despre schimbările climatice e că acestea sunt teme principale ce tind să persiste în timp, găsim noi modalități de apariție. De exemplu, în noiembrie 2022, Cupa Mondială din Qatar a reaprins vechea narațiune de dezinformare despre ucrainenii care sunt pro-naziști.

Marea majoritate a temelor de dezinformare detectate în rezumatele lunare EDMO la începutul monitorizării sunt încă active în noiembrie 2022 (al 18-lea și ultimul rezumat lunar EDMO luat în considerare aici.)

Război în Ucraina

Subiecte de dezinformare

Prima detectare

Încă detectat

Invazia Rusiei în Ucraina este justificată (de ex. de faptul că a avut loc un genocid al civililor vorbitori de limbă rusă în Donbas)

februarie 2022

Propaganda de război pro-Ucraina (de ex. "Fantoma Kievului")

februarie 2022

Propaganda de război pro-Rusia (de ex., exagerarea realizărilor militare rusești)

februarie 2022

Președintele ucrainean Volodimir Zelenski este nazist, satanist, dependent de droguri, laș etc

februarie 2022

Mass-media occidentală (de exemplu, BBC sau CNN) a răspândit știri false/imagini false despre război.

februarie 2022

Cele mai grave masacre ale războiului sunt înscenate (de exemplu, spitalul lui Mariupol, Bucha, Izium, Kupiansk/ victimele ucrainene sunt "actori de criză").

martie 2022

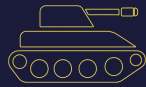

Ucrainenii și forțele ucrainene sunt în mare parte pro-naziste.

martie 2022

Război în Ucraina

Subiecte de dezinformare

Refugiații ucraineni sunt violenți, nazisti, hoți, paraziti etc.

martie 2022

Ajutoarele militare, economice și umanitare pentru Ucraina sunt inutile/periculoase, din cauza corupției și a lipsei de încredere în Ucraina (de exemplu, armele occidentale vândute pe piața neagră).

martie 2022

Sentiment rusofob exagerat în țările europene (în special în țările baltice)

martie 2022

Consecințele economice, sociale, politice negative exagerate ale războiului din Ucraina

martie 2022

Consecințele economice negative exagerate ale războiului și ale sanctiunilor în Europa

martie 2022

Aliații Ucrainei sunt pro-nazisti/ exploatează Ucraina (de exemplu, Polonia vrea să cucerească Ucraina de Vest, U.S. cumpără terenurile Ucrainei ieftin etc.) .

martie 2022

Subiecte de dezinformare

Pandemia este o farsă.

Sars-Cov-2 nu este chiar atât de periculos.

Teorii ale conspirației despre depopularea lumii/experimente pe oameni cu cipuri ("plandemic")

Vaccinurile împotriva COVID-19 sunt foarte periculoase/letale.

Persoanele vaccinate sunt împiedicate să facă o serie de activități (de exemplu, conducerea auto).

Testele PCR, măștile de față și alte mijloace de prevenire a COVID-19 sunt inutile.

Remedii/medicamente miraculoase împotriva COVID-19

Dovezi clare că virusul Sars-Cov-2 a fost conceput într-un laborator chinez

Protestele împotriva măsurilor de izolare legate de COVID-19 sunt mai mari decât arată mass-media.

Reprimarea brutală a protestelor/pedepsele severe pentru persoanele nevaccinate

Protestele au avut succes în multe țări, forțând autoritățile să anuleze campaniile de vaccinare.

Prima detectare

Încă detectat

iunie 2021

iunie 2021

iunie 2021

iunie 2021

iunie 2021

iunie 2021

iunie 2021

iunie 2021

iulie 2021

iulie 2021

septembrie 2021

Schimbările climatice

Subiecte de dezinformare

- Schimbările climatice nu sunt reale și/sau nu au legătură cu activitățile umane.
- Mass-media a răspândit panica prin știri false și/sau imagini manipulate.
- Mișcările climatice sunt ipocrite și/sau nesăbuite.
- Sursele regenerabile, reciclarea și vehiculele electrice sunt inutile sau periculoase.
- Combustibilii fosili nu au un impact negativ puternic asupra schimbărilor climatice.

Prima detectare

iulie 2022

iulie 2022

iulie 2022

iulie 2022

iulie 2022

Încă detectat

ALTE SUBIECTE RELEVANTE ALE DEZINFORMĂRII

Migranți, instituții UE, comunități LGBTQ+

În perioadele acoperite de rezumatele lunare EDMO, au fost detectate și alte subiecte semnificative de dezinformare, chiar dacă nu au fost măsurate cantitativ.

Migranții, străinii – în special musulmanii – și minoritățile etnice sunt o țintă recurentă a dezinformării. Alte ținte sunt comunitățile LGBTQ+, politicienii și instituțiile UE.

Principale evenimente apărute în știri

Dezinformarea se concentrează, în mod obișnuit, pe principalele știri ale momentului. De exemplu, când regina **Elisabeta a II-a** a murit în septembrie 2022, au fost detectate multe știri false despre funeraliile regale, circumstanțele morții și așa mai departe. La fel s-a întâmplat și în cazul **Cupei mondiale din Qatar** din noiembrie 2022.

Știrile false legate de subiecte apărute în știri pot fi de două feluri:

- Clickbaiting **fără o narațiune specifică**, prin urmare mai puțin periculos și cu potențial dăunător mai redus decât dezinformarea care urmărește să transmită mesaje specifice.
- Al doilea tip exploatează evenimentul curent pentru a reaprinde **atacurile împotriva țintelor tradiționale de dezinformare**, adică îl include într-o narațiune preexistentă.

De exemplu, retragerea SUA din Afganistan și haosul ce a urmat în țară în august 2021 au fost exploatate pentru a răspândi știri false despre migranții afgani **care sunt doar bărbați tineri, „lași” ce fug din țară** și lasă în urmă femei și copii.

Înainte de sărbătorile de iarnă din 2021/2022, s-a răspândit știrea falsă că **UE avea un plan de acțiune pentru desființarea Crăciunului**.

Focarul de variola maimuței din mai 2022 a fost folosit **pentru a ataca comunitățile LGBTQ+** cu știri false și același lucru s-a întâmplat după **masacrul de la Uvalde** din Texas.

În iulie 2022, multe știri false au **folosit protestele fermierilor olandezi** – declanșate de decizia guvernului de a stimula reducerea numărului de animale, cu scopul de a reduce la jumătate poluarea cu oxid de azot și amoniac în țară până în 2030 – pentru a răspândi negarea existenței **schimbărilor climatice**.

În septembrie 2022, moartea Reginei Elisabeta a fost pretextul pentru a răspândi dezinformarea despre vaccinurile COVID-19, iar **criza gazelor/prețurilor a fost folosită pentru** a ataca politicienii naționali și din UE. În noiembrie 2022, Cupa Mondială din Qatar a fost ocazia de a răspândi știri false **despre faptul că ucrainenii sunt pro-naziști**.

Alegeri naționale în statele membre ale UE

În special după alegerile prezidențiale din SUA din 2020, știri false **despre alegeri fraudate**, **scandaluri electorale** și fraude au apărut în multe țări din UE înainte și după alegerile naționale. Exemplele includ:

Dezinformarea despre presupusa **fraudă în timpul alegerilor** pentru Bundestag din Germania a fost detectată în septembrie 2021 (de exemplu, buletine de vot false trimise prin corespondență, urne nesigilate).

Un lucru asemănător s-a întâmplat în Franța, în timpul alegerilor prezidențiale din aprilie 2022: știri false despre 2 milioane de **voturi dispărute**, despre **fraude electorale** în multe țări UE.

Acest tip de dezinformare a circulat și în țările mai mici. De exemplu, în octombrie 2022, în Letonia au fost detectate multe știri false care susțin că **alegerile au fost „furate”**.

CELE MAI VIRALE ȘTIRI FALSE DETECTATE ÎN REZUMATELE EDMO

Fiecare rezumat lunar EDMO a evidențiat subiectele cu cea mai largă circulație în UE în luna luată în considerare, pe baza rapoartelor. Cele 10 subiecte care au circulat cel mai mult, pe parcursul celor 18 luni analizate, sunt:

Știri false

Ucraina găzduiește bio-laboratoare secrete din SUA (exemplu).	
Spitalul din Mariupol nu a fost bombardat de Rusia, iar atacul a fost organizat de forțele ucrainene (exemplu).	
Mass-media occidentală a răspândit știri false despre războiul din Ucraina (exemplu).	
Scenele oribile înregistrate în Bucha au fost înscenate de forțele ucrainene (exemplu).	
Videoclipuri/imagini/știri care demonstrează consumul de cocaină de către Zelensky (exemplu).	
Un „documentar” denumit „Died suddenly” despre vaccinurile Covid-19, care răspândește teorii ale conspirației și știri false/informații înșelătoare despre vaccinare (exemplu).	
Afirmații înșelătoare despre un director Pfizer care admite că această companie nu și-a testat în mod corespunzător vaccinurile împotriva COVID-19 (exemplu).	
Videoclip care prezintă ruși într-o coadă de 35 km la granița cu Finlanda după anunțul de către Putin despre o mobilizare parțială (exemplu).	
Videoclipuri și imagini în afara contextului asociate cu protestele antiguvernamentale ale fermierilor din Țările de Jos (exemplu).	
Hărțile meteo sunt manipulate pentru a exagera schimbările climatice (de ex.)	

Subiect	Luna de detectare	Țările de detectare (Nr.)
	martie 2022	22
	martie 2022	20
	martie 2022	20
	aprilie 2022	20
	aprilie 2022	20
	noiembrie 2022	20
	octombrie 2022	19
	septembrie 2022	16
	iulie 2022	16
	Iulie 2022	15

Din listă reiese clar că **războiul din Ucraina**, mai ales în primele luni, a fost subiectul celor **mai virale știri false detectate**. În multe cazuri, aceste știri false au făcut ecou propagandei rusești (de exemplu, despre bombardamentul spitalului din Mariupol, masacrul din Bucha și bio-laboratoarele secrete din SUA).

Dezinformarea pro-rusă este, fără îndoială, **fenomenul major de dezinformare** legat de război, dar rezumatele lunare EDMO au detectat și o **anumită dezinformare anti-rusă și/sau pro-ucraïneană** (de exemplu, exagerând fenomenul existent al tinerilor ruși care fug din țară pentru a nu fi înrolați).

Dezinformarea legată de COVID-19 a produs unele știri false virale care au fost detectate de rezumatele lunare EDMO. Este probabil ca cele mai relevante exemple să fi circulat la începutul pandemiei, în 2020, când rezumatele lunare EDMO nu erau încă publicate.

METODOLOGIE

Informațiile conținute în acest rezumat au fost colectate analizând cele 18 rezumate lunare EDMO publicate până la sfârșitul anului 2022 (<https://edmo.eu/făcut/checking-briefs/>).

Perioada de referință: iunie 2021 - noiembrie 2022. Redactor principal: Tommaso Canetta, Pagella politica/ Facta News.

Pentru mai multe informații: canetta@pagellapolitica.it

EDMO a primit finanțare de la Uniunea Europeană
sub numărul contractului: LC-01935415